

Uitreiking Cultuurfonds Talentprijs Charlotte Köhler 2026

In de categorie Beeldende Kunst: Afra Eisma

het
Cultuurfonds

Geen duwtje in de rug maar een heuse carrièreboost

Hoe de Cultuurfonds Talentprijs Charlotte Köhler het echte verschil kan maken

Een prijs met een bescheiden geldbedrag kan een welkome vorm van erkenning zijn voor een kunstenaar, een prijs waaraan een aanzienlijke som verbonden is, kan de maker de tijd en de middelen bieden een belangrijke stap vooruit te zetten. Dat is het effect gebleken van de Charlotte Köhlerprijs, die sinds 1988 jaarlijks wordt toegekend. Dankzij de twintigduizend euro hebben tal van theatermakers en beeldend kunstenaars hun carrière de sprong zien maken van veelbelovend naar veelbetekenend. De prijs wordt gefinancierd uit een nalatenschap.

TEKST: JEROEN KUYPERS

Charlotte Köhler was een meisje van zestien jaar met nauwelijks meer scholing dan het basisonderwijs toen ze in 1908 besloot toneelspeelster te worden. Ze gaf blijk van veel talent maar kon pas met vertraging, voortdurend geplaagd door financiële zorgen, in 1917 de Toneelschool afronden. Daarna nam haar car-

rière een hoge vlucht. Ze werd tussen de Wereldoorlogen een van de bekendste voordrachtskustenaressen en stond ook daarna nog lang op de planken. Toch vergat ze nooit hoe haar volkse afkomst en gebrek aan geld deze indrukwekkende loopbaan bijna onmogelijk hadden gemaakt. Ze besloot een deel van haar vermogen na haar overlijden ter beschikking te stellen voor een CultuurFonds op Naam, om nieuwe generaties kunstenaars te helpen. Dat kwam er in 1988. Omdat ze hertrouwd was met architect Hendrik Wijdeveld en deze laatste in 1987 overleed op 101-jarige leeftijd, werd de Charlotte Köhlerprijs pas elf jaar na de dood van de naamgeefster voor het eerst uitgereikt.

Tijd en middelen

“Om in aanmerking te komen voor de Charlotte Köhlerprijs hoef je als kunstenaar niets zelf te doen, je wordt geselecteerd in samenwerking met een jury van externe deskundigen,” zegt Marceline Loudon, adviseur nalaten bij het Cultuurfonds. Hoe belangrijk de prijs voor de carrière van de winnaars is geweest, wordt wel bewezen door het feit dat bijvoorbeeld in 2026 een groot aantal laureaten aanwezig was bij de uitreiking. Ze worden uiteraard uit-

genodigd voor de plechtigheid, maar dat is bij elk stipendium zo. Het is bijzonder dat ze dan ook daadwerkelijk komen.” Het is een bijzondere erkenning die een substantiële financiële bijdrage meebrengt. “Twintigduizend euro stelt je in staat om ruim de tijd te nemen voor een volgend artistiek project. Je kunt met dat geld reizen en onderzoek doen of een deel ervan investeren in de uitvoering van je idee.” Een goed voorbeeld van die alomvattende aanpak is Cherish Menzo, de theatermaakster die de prijs in 2022 kreeg toegekend. Ze reisde vervolgens naar Suriname, deed archiefonderzoek en huurde zelfs al medewerkers in voor het project dat ze in die maanden uitdacht en op poten zette.

Toeckennen op een sleutelmoment

Prijs en prijswinnaars hebben een versterkend effect op elkaar. Als een jury kunstenaars zou bekronen van wie het publiek nadien nauwelijks nog iets hoorde, raakt onvermijdelijk ook de prijs zelf in vergetelheid. Maar de Charlotte Köhlerprijs is juist vaak toegekend aan kunstenaars die nadien naam maakten, zoals kunstenaar Daan Roosegaarde en beeldend kunstenaar Folkert de Jong. De laatste werd internationaal vermaard met zijn levensgrote sculpturen van brons en isolatiematerialen, de eerste was onder meer betrokken bij New Dutch Digital Design. “We kennen de prijs dan ook toe op een sleutelmoment,” aldus Marceline Loudon, “niet reeds als ze twintigers zijn, boordevol talent maar zonder voldoende praktijk, maar als ze in de dertig zijn en ook al bewezen hebben hun ideeën

succesvol in werkelijkheid te kunnen omzetten.” Het is een principe dat het Cultuurfonds ook met andere, door het Cultuurfonds georganiseerde prijzen, heeft weten toe te passen. De Cultuurfonds Vertaalprijs Martinus Nijhoff bijvoorbeeld is de belangrijkste bekroning voor Nederlandse vertalers. In de loop der jaren heeft de prijs zo’n groot aureool gekregen dat ze vooral een heuse bekroning van heel het oeuvre van een literair vertaler is.

Nieuwe generatie, grensverleggend

Charlotte Köhler besloot jonge kunstenaars – beeldend kunstenaars, evenals theatermakers, dansers en architecten – op een tweesprong van hun carrière bij te staan, omdat ze uit ervaring wist dat je met talent en doorzettingsvermogen alléén er niet per se zult komen. Ze was zelf ook een voorbeeld van iemand uit een klasse die een achterstand heeft op leeftijdsgenoten uit wat toen de zogeheten ‘betere standen’ waren. Ook dat zie je terug in de toekenning van de Charlotte Köhlerprijzen.

In 2026 zijn de winnaars Denden Karadeniz (1990) geworteld in de battle scene, en Afra Eisma (1993), actief binnen de beeldende kunst. Beide makers bewegen zich vanuit een uitgesproken eigen signatuur en laten hun achtergrond en fascinaties doorwerken in hun werk. Karadeniz ontwikkelde met zijn gezelschap een fysieke, hybride dansstijl op het snijvlak van hiphop en contemporary, terwijl Eisma een eigen beeldtaal hanteert die persoonlijke en maatschappelijke thema’s tastbaar maakt. Ze vertegenwoordigen een nieuwe generatie kunstenaars die hun discipline oprekken en opnieuw definiëren, elk op hun eigen manier, zoals Charlotte Köhler dat ook deed.

“Het is goed dat Charlotte Köhler toekomstige generaties wilde helpen, maar voor een fonds op naam geldt ook dat het niet té ver vooruit wil kijken,” zegt Marceline Loudon. “Je gebruikt het geld nu om er een verschil mee te maken. Tegelijk is een fonds in het leven roepen geen noodzaak om de cultuur te willen steunen. Wij als Cultuurfonds helpen graag om een dergelijk fonds in te richten om het bij leven of als nalatenschap bij ons onder te brengen, maar we vinden elke vorm van betrokkenheid bij cultuur even waardevol. Een kunstenaar op weg helpen of een lokaal ensemble met een mooi project – het is allebei cultuurondersteuning. De kunst heeft evenveel behoefte aan grote én kleine donateurs en ze zijn beiden bij ons even welkom.”

Marceline Loudon

Voor meer informatie, zie: www.cultuurfonds.nl